

N:o 229.

Af herr **H. Andersson** i Västra Nöbbelöf i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Vid föredragning af det Riksdagen förelagda förslag till förordning angående försäljning af brännvin har bland de former af sådan försäljning, som för närvarande i större eller mindre mån undandraga sig försäljningsafgift, angifvits den, som utöfvas i stad på grund af burskap eller privilegium, i sammanhang hvarmed erinrats, hurusom visserligen i nu gällande förordning vore åsyftadt, att försäljningen skulle äga rum mot försäljningsafgift, motsvarande det litertal brännvin, som afyttrades, men att, på sätt erfarenheten gafve vid handen, ifrågavarande litertal ofta beräknades alldeles för lågt.

Vidare har beträffande de s. k. privilegierade rättigheterna i städerna anmärkts, att vissa af dem, såsom grundade på äldre gästgifverirättigheter, i förevarande afseende vore helt och hållet att likställa med gästgifverierna å landet och att så vore fallet med två rättigheter, af hvilka den ena förekommer i Ystad och tillhör änkan Henriette Lindgren.

Slutligen framgår af hvad som anförts beträffande § 25 i förslaget eller den, som handlar om begränsning af stads rätt till andel i inkomst af brännvinsförsäljningsmedlen, att med denna begränsning endast afses att förebygga, det städerna skola komma i åtnjutande af den ökade inkomst af nyssnämnda slag, som till följd af vissa angifna omständigheter antages skola inträda.

Under sådana förhållanden och då utöfvandet af en privilegierad rättighet i stad, där eljest brännvinsförsäljningen är upplåten åt bolag,

otvifvelaktigt verkar afsevärd minskning i stadens inkomst icke blott därigenom att, såsom förut nämnts, det litertal, för hvilket försäljningsafgift erlägges, vanligen beräknas för lågt, utan äfven i andra afseenden såsom genom den af konkurensen föranledda nedtryckning af försäljningspris m. m., vill det synas, som vid bestämmande af högsta vinstandel för stad, i hvilken privilegerad rättighet utöfvats under försäljningsåret 1902—1903, någon hänsyn borde tagas till nyssnämnda omständighet och att, om så icke sker, en sådan stad blifver försatt i sämre ställning än rikets öfriga städer i all synnerhet om det skulle befinnas, att den rättighet, som utöfvas, icke är lagligen grundad.

Rörande rättigheten i Ystad, till stöd för hvilken ej åberopats annat än att den, som utöfvar densamma, är änka efter en gästgifvare därstädes, har staden mot nuvarande innehafvaren anställt rättegång; och har rådstufvurätten i utslag sistlidet år af skäl, bland annat, att svaranden, hvilken ostridigt ej vunnit burskap å rättigheten, ej visat, att densamma vore grundad å privilegium, förklarar svaranden obehörig att utan därtill i vanlig ordning lämnadt särskildt tillstånd vidare utöfva utskänkning eller utminuterung af brännvin eller andra brända eller destillerade drycker i Ystad. Detta mål är på högre rätts pröfning beroende.

Till upplysning om den förlust, Ystad skulle komma att tillskyndas, tillåter jag mig åberopa den utredning, som lämnats uti den i bilagda utdrag af Ystads stadsfullmäktiges protokoll för den 15 december 1904, n:o 13, innefattade skrifvelse, med afseende å hvilken jag dock anser mig böra anmärka, dels att, då däri talas om burskapsrättighet, detta torde bero på förbiseende, ity att, såsom nyss sagts, det är ostridigt, att burskap här ej föreligger, och dels att, enligt hvad jag inhämtat, med arrendet för rättigheten, i skrifvelsen angifvet till 2,500 kr., förhåller sig så, att arrendet för det hotell, där rättigheten utöfvas, 10,500 kr., skall minskas med förutnämnda belopp för den händelse rättigheten upphör utan arrendatorns förvällande.

Denna utredning gifver vid handen, att berörda förlust med all sannolikhet skulle komma icke att understiga men väl att öfverstiga 26,000 kr. om året.

Mot en begäran om förhöjning af det för Ystad föreslagna maximum med nyssnämnda belopp skulle kunna invändas, att man för att komma till samma belopp beräknat äfven vinstminskning å den försäljning, som af vederbörande spritförsäljningsbolag utöfvats; men om åter för staden endast begäres höjning med dels $\frac{5}{10}$ af det vinstbelopp, som å försäljningen af de 61,000 liter, för hvilka försäljningsafgift utgår, uppkommer, om denna vinst beräknas efter 49,7 öre pr liter, medelvinsten för Malmö-

hus läns öfriga sju spritförsäljningsbolag under försäljningsåret 1902—1903 eller 14,910 kr., och dels $\frac{5}{10}$ af försäljningsafgiften för nämnda literbelopp eller 4,500 kr., således tillhoppa 19,410 kr. eller, med beloppet afrundadt i enlighet med den i förslaget angifna grund, 19,000 kr., så läser en sådan begäran icke kunna anses annat än billig.

På grund af hvad nu anförts får jag föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att i den vid Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 79 med förslag till förordning angående försäljning af brännvin fogade bilaga rörande städer och vissa köpingar tillkommande högsta andelar af brännvinsförsäljningsmedlen skall göras den ändring, att den staden Ystad tillkommande högsta andel höjes från 33,000 kr. till 52,000 kr.

Stockholm den 17 mars 1905.

Hans Andersson.

N:o 13. 1904.

Bilaga.

Utdrag af Ystads stadsfullmäktiges protokoll.

1904 den 15 december.

»Till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län.

Med anledning däraf, att ett inom kungl. finansdepartementet utarbetadt förslag till förordning angående försäljning af brännvin hotar att, om det varder lag, för all framtid tillskynda staden Ystad en både stor och oförskylld ekonomisk förlust, hafva stadens fullmäktige för bevarande af stadens rätt och intressen ansett sig böra hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhålla de skäl, som, hvad staden Ystad angår, rättvisligen synas böra förorsaka en ändring i vissa delar af det föreliggande lagförslaget.

I förslagets 25 § heter det nämligen att de afgifter, som inflyta för rättigheterna till detaljhandel med brännvin, äfvensom den nettovinst af rörelsen, som bolag skall afstå, skola för stad, som deltagar i landsting, på följande sätt fördelas:

fem tiondedelar, dock ej mer än hvad i bilaga till förordningen angifves såsom högsta andel för hvarje stad, tillfalla staden; återstoden insättes i statskontoret.

I nyssnämnda bilaga till förordningen upptages staden Ystads högsta andel i brännvinsförsäljningsmedlen till 33,000 kronor, under det att summan af andelar för rikets samtliga städer och en del i bilagan upptagna köpingar upptages till 6,805,000 kronor. Dragas härifrån de på köpingarna belöpande andelarna, tillhopa 231,000 kronor, utgör således återstoden, 6,574,000 kronor, summan af alla städernas andelar i brännvinsförsäljningsmedlen.

Vid början af år 1903 hade emellertid Sveriges alla städer en folkmängd af tillhopa omkring 1,140,000 invånare. Fördelas nyssnämnda 6,574,000 kronor brännvinsförsäljningsmedel på dessa 1,140,000 stadsinvånare, uppstår ett medeltal af 5 kronor 76 öre på hvarje stadsinvånare i riket.

Men vid fördelning af de åt staden Ystad enligt förslaget afsedda 33,000 kronor å denna stads 10,000 invånare belöper å hvarje invånare endast 3 kronor 30 öre, under det att om maximigränsen för staden Ystad sattes lika högt, som den i medeltal är för rikets öfriga städer, eller kronor 5:76 per invånare, Ystads stad skulle kunna uppnå en ända till 57,600 kronor uppgående årlig andel i brännvinsförsäljningsmedlen, eller icke mindre än 24,600 kronor mer än de i lagförslaget fixerade 33,000 kronor.

Det i lagförslaget fixerade maximibeloppet för Ystads andel i brännvinsförsäljningsmedlen uppgår således endast till 57.2 % af hvad staden kunde erhålla, om den i förhållande till sitt invånarantal erhöle lika stor andel som rikets öfriga städer i medeltal erhålla.

Blifver förslaget lag, kommer således staden Ystad att framdeles, då normala förhållanden inträda för dess brännvinsförsäljning, göra en beräkning årlig förlust af 24,600 kronor; en förlust som väl må anses vara af stor betydelse för denna stad, som redan nu tynges af osedvanligt svåra ekonomiska förhållanden.

Det återstår således att klargöra, hvilka de icke normala förhållanden äro, som för närvarande bringa Ystads brännvinsförsäljningsvinstandel ner till det förutnämnda ringa beloppet.

Uti motiven till lagförslaget framhålles med all önskvärd kraft och tydlighet, hvilken förlamande inverkan brännvinsbolagen lida i sitt arbete af den flerstädes befintliga starka konkurrens, hvori allenast vinningslystnad utgör driffjädern. Under en sådan förlamande inverkan har Ystads brännvinsbolag stått alltsedan sin uppkomst.

Ty utom en stark konkurrens med ett ovanligt stort antal närliggande gästgifvaregårdar, bland hvilka *en*, nämligen Skifvarps gästgifvaregård, har gammalt privilegium å brännvinsförsäljning, finnes ännu uti staden en gammal s. k. privilegierad rättighet, hvars rättmätighet visserligen är bestridd, men med stöd af hvilken dock ännu drifves en högst betydlig handel med spritvaror, nämligen:

1:o) all spritvaruförsäljningen å stadens förnämsta och enda jämförelsevis förstklassiga hotell;

2:o) en ganska stor krogrörelse, som icke lagligen kunnat ställas under någon restriktiv kontroll; samt

3:o) en betydande såväl minut- som partihandel med spritvaror.

Upplysningsvis anföres här, att utöfvaren af denna rättighet för närvarande erlägger försäljningsafgift för 60,000 liter årligen.

Utöfvaren af burskapsrättigheten erlägger årligen till rättighetens innehafvare en arrendeafgift af kronor 2,500: — hvilket anses vara ett mycket lågt belopp.

Samme utöfvare har årligen taxerats för 14- å 15,000

kronors inkomst af rörelse, däraf minst » 7,500: —

kan anses vara förtjänt å utöfvandet af burskapsrättigheten.

Summa kronor 10,000: —

hvarmed brännvinsbolagets årliga vinst skulle, endast på grund af ökad omsättning, stiga om och när burskapsrättigheten försvunne.

Men ej nog härmed. En dylik privilegierad konkurrens verksamhet nedtrycker gifvetvis i hög grad brännvinsbolagets försäljningspris samt därmed också dess vinstresultat icke blott i hvad detta beror af omsättningens storlek, utan äfven i högst betydlig mån beträffande medelvinsten på hvarje af bolaget försåld liter spritvaror.

En blick på det i Malmöhus läns k. hushållningssällskaps kvartals-skrift för innevarande år, andra häftet, intagna sammandraget öfver spritbolagens i länet rörelse under försäljningsåret 1902—1903 visar ock, att under det länets öfriga sju spritbolag utvisa en mellan 67,9 och 34,7 öre varierande vinst per försåld liter, så har spritbolaget i Ystad ej lyckats uppnå mer än 28,9 öre i vinst per liter.

Enligt tabellen utgör summan af de sju förstnämnda bolagens nettovinst kronor 870,041: 13

• Lägges härtill de af dessa bolag i förskott erlagda försäljningsafgifterna » 45,900: —

uppstår af dessa spritbolags rörelse ett till fördelning

disponibelt belopp brännvinsförsäljningsmedel af kronor 915,941: 13

å en varuomsättning, som enligt sammandraget för samma sju bolag uppgår till 1,842,425 liter. Detta utvisar en vinst per liter af i medeltal 49,7 öre eller ej mindre än 20,8 öre mer än Ystads spritbolags nyssnämnda vinst af 28,9 öre per liter.

Dessa 20,8 öre representera emellertid å varuomsättningen vid Ystads spritbolag, hvilken enligt tabellen uppgått för det ifrågavarande året till 204,503 liter, en vinstförlust af..... kronor 42,536: 62

Lägges härtill den ofvan beräknade vinsten å omsättningen vid burskapsrättigheten..... » 10,000: —

fås en summa af..... kronor 52,536: 62 eller i rundt tal 52,500 kronor, som kan anses beteckna det sannolika belopp, hvarmed Ystads spritbolags årliga vinst kommer att ökas vid burskapsrättighetens en gång inträffande upphörande.

Enligt nu gällande förordning skulle Ystads stad af nyssnämnda vinstökning bekomma hälften eller 26,250 kronor, en summa, som således tämligen nära öfverensstämmer med den här ofvan på grund af stadens folkmängd till 24,600 kronor beräknade ökningen af samma vinstmedel.

Hvad i den lagförslaget åtföljande motiveringen anföres af innehåll, att den rörelse, som innehafvarne af de tre i riket ännu bestående privilegierade brännvinsförsäljningsrättigheterna i stad icke skulle vara betydande, torde således hvad den i Ystad bestående rättigheten beträffar vara tullkomligt vilseledande.

Det torde böra framhållas, att den s. k. privilegierade rättigheten i fråga utöfvas af en änka och kommer i alla händelser att upphöra vid dennas död.

Så omtvistlig är emellertid rättigheten redan nu, att efter det stadsfullmäktige i Ystad på därom väckt motion beslutat uppdraga åt stadens drätselkammare att anställa rättegång emot den förmenta rättighetens innehafvare, har stadens rådstufvurätt under sistlidne augusti månad genom utslag i målet förklarar svaranden obehörig att utan därtill i vanlig ordning lämnadt tillstånd vidare utöfva utskänkning eller utminuterung af spritvaror i Ystad. Detta utslag har emellertid af den förlorande parten öfverklagats, och rättegången pågår ännu vid högre rätt.

Om det nu föreliggande förslaget upphöjes till lag, skulle således den ifrågavarande burskapsrättigheten, af hvilken samhället lidit högst betydande förlust under en lång följd af år, men som i en snar framtid måste upphöra, komma att, äfven efter det den upphört, lända staden till lika stort men som hittills.

I motiven till det föreliggande lagförslaget omnämnes allra först, att förslaget tillkommit på grund af Riksdagens hos Kungl. Maj:t gjorda

underdåniga framställning, att det täcktes Kungl. Maj:t låta bland annat uppgöra förslag till bestämmelser, hvarigenom en med *billighet* och *rättvisa* öfverensstämmande fördelning af brännvinsförsäljningsafgifterna kunde åvägabringas.

Men af hvad ofvan anförts tilltro sig stadsfullmäktige hafva klargjort, hvilken stor och från stadens sida oförvållad förlust för all framtid staden skulle åsamkas, om det nu föreliggande förslaget till brännvinsmedlens fördelning oförändradt upphöjdes till lag, hvarför stadsfullmäktige vördsamt få anhålla, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande ville uti sitt till vederbörande ingående utlåtande framhålla den *obillighet* och *orättvisa*, som skulle drabba Ystads samhälle, om lagförslaget, sådant det nu föreligger, blefve upphöjdt till lag.»

Efter uppläsandet af ofvanintagna förslag beslöto stadsfullmäktige aflåta skrifvelse i enlighet därmed.

Vidare beslöts öfverlämna åt drätselkammaren att utse person att bevaka stadens intresse i frågan.

In fidem

G. Faxe.